

НАСТАВНО НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ЗАШТИТЕ НА РАДУ У НИШУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета заштите на раду у Нишу, бр. 03-531/5 од 18. децембра 2015. године, именована је Комисија за оцену и одбрану урађене докторске дисертације под називом *Управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду*, кандидата мр Јосипа Тарадија, дипл. инж. заштите на раду, у саставу:

1. Др *Бранислав Анђелковић*, ред. проф. Факултета заштите на раду у Нишу, председник
2. Др *Милица Андевски*, ред. проф. Филозофског факултета у Новом Саду, члан
3. Др *Весна Николић*, ред. проф. Факултета заштите на раду у Нишу, ментор, члан.

На основу анализе урађене докторске дисертације и оцене резултата са становишта савремених достигнућа, потреба и доприноса у овој области, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета заштите на раду у Нишу следећи

ИЗВЕШТАЈ

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Мр Јосип Таради је рођен 10.03.1964. године у Чаковцу, Република Хрватска. Основну и средњу школу завршио је у Чаковцу. Дипломирани је инжењер заштите на раду односно магистар наука заштите на раду. Додатно се усавршавао на бројним семинарима из области заштите на раду, менаџмента, управљања квалитетом и животном средином, управљања пројектима и образовања одраслих односно андрагогије заштите на раду. Положио је стручни испит стручњака за заштиту на раду. Запослен у предузећу Међимурске воде д.о.о. у Чаковцу, на радном месту водитеља интегрисаног система квалитета. Има укупно 32 године радног стажа.

Мр Јосип Таради је, самостално или у сарадњи са другим ауторима, учествовао у реализацији низа стручних и научно-истраживачких активности. Аутор је, односно коаутор 122 научна и стручна рада, од чега су 4 монографије, док су 42 рада резултат међународне сарадње. Уредник је више публикација односно тематских зборника радова са међународних конференција. Руководилац је 6 истраживачких пројеката на националном и међународном нивоу. Члан је организационих и програмских одбора више међународних научних конференција. Поседује наставно искуство у високом

образовању на струковним студијама као стручни сарадник у настави и виши предавач.

ПРИКАЗ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација под називом *Управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду*, кандидата мр Јосипа Тарадија, дипл. инж. заштите на раду, изложена је на 252 стране формата А4. Текст докторске дисертације илустрован је са 15 слика и 49 табела. У списку литературе наведене су 225 референце. Докторска дисертација садржи резиме на српском и енглеском језику, списак слика и табела, биографију кандидата, списак изабраних радова кандидата, прилог (анкетни упитник) и три ауторске изјаве.

Целокупна материја докторске дисертације подељена је у седам поглавља: *Увод* (стр. 1-7), *Методолошке карактеристике истраживања* (стр. 8-31), *Теоријски приступ проблему истраживања* (стр. 32-132), *Анализа и дискусија резултата емпиријског истраживања* (стр. 133-192), *Модел управљања знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду* (стр. 193-217), *Закључак* (стр. 218-229). На крају је дат списак *литературе* (стр. 230-243). Коришћена литература је актуелна и са референтним библиографским јединицама.

У уводном делу дисертације, аутор упознаје читаоца са структуром и садржајем сваког дела докторске дисертације. У разматрању проблема савремене науке и значаја интер и мултидисциплинарних истраживања у научно-теоријском систему заштите, препознаје се мотивација аутора за истраживањем теоријско-епистемолошких становишта и иновативних концепата који могу допринети развоју теорије и праксе безбедности и здравља на раду. И поред бројних истраживања проблема управљања знањем у пословним системима, аутор констатује недостатак истраживања ове проблематике са аспекта побољшања перформанси заштите на раду.

У складу са стандардима за израду научних радова, у другом делу рада представљене су методолошке карактеристике истраживања: предмет и проблем истраживања, операционализација основних истраживачких појмова, циљ и задаци истраживања, хипотезе истраживања, варијабле истраживања, методе, технике и инструменти истраживања, популација и опис азорка истраживања, организација истраживања и начин обраде података, осврт на резултате сличних истраживања, научни и друштвени значај и допринос истраживања и методолошке и друге потешкоће у истраживању.

На основу анализе релевантних извора и сазнања утврђен је истраживачки проблем: недостатак актуелних сазнања о примени концепта и стратегије управљања знањем у систему безбедности и здравља на раду. Предмет истраживања фокусиран је на истраживање повезаности управљања знањем и перформанси заштите на раду које одређују успешност система заштите на раду у пословним организацијама. Према Јосипу Тарадију, то је "проблем заштите на раду на нивоу пословних организација, али и система заштите на раду на вишим државним нивоима, а због економског аспекта заштите на раду у савременом тржишној привреди и проблем менаџмента пословних система као и националних економија." (стр.10). Отуда је основни циљ истраживања унапређење система безбедности и здравља на раду и то креирањем и обликовањем модела управљања знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду. Операционализација постављеног циља, подразумевала је реализацију низа теоријских

и емпиријских циљева и задатака. Задаци теоријског карактера односили су се на теоријско разматрање и анализу свих фактора и околности који детерминишу потребу примене модела управљања знањем у пословном систему односно систему безбедности и здравља на раду. Комплексност истраживачке проблематике упутила је кандидата на реализацију емпиријског истраживања. Емпиријски задаци су се односили на прикупљање релевантних података, чињеница, конкретних информација, ставова и мишљења испитаника/стручњака за заштиту на раду о проучаваном проблему.

Операционализација основних истраживачких појмова обухватила је појмове који су били од кључног значаја за реализацију истраживања: знање, управљање знањем, заштита на раду и перформансе заштите на раду. Међутим, у сваком делу рада аутор даје детаљна објашњења и одређења појмовних категорија које се највише користе у датом делу рада.

Хипотетски оквир истраживања дефинисан је општом хипотезом истраживања из које је изведено шест посебних хипотеза. Кандидат полази од опште хипотезе да постоји повезаност између управљања знањем и перформанси заштите на раду те да примена овог концепта у пословном систему доводи до побољшања перформанси заштите на раду. Из опште хипотезе изведено је шест посебних хипотеза: **X1:** Постоји повезаност између управљања знањем и броја повреда на раду у организацији; **X2:** Постоји повезаност између управљања знањем и броја изгубљених радних дана због повреда на раду у организацији; **X3:** Постоји повезаност између управљања знањем и укупних трошкова због повреда на раду и професионалних болести у организацији; **X4:** Постоји повезаност између управљања знањем и инвестиција у заштиту на раду у организацији; **X5:** Постоји повезаност између управљања знањем и оцене стања заштите на раду у организацији; **X6:** Могуће је поставити модел управљања знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду.

Популацију истраживања су чинили стручњаци за заштиту на раду запослени у пословним организацијама у Хрватској, Словенији и Србији. Истраживачки узорак одређен је методом случајног избора (једноставни случајни узорак), а чинило га је 645 испитаника.

Као општефилозофски метод коришћен је дијалектички метод, чији основни принципи омогућавају сагледавање међусобне повезаности, детерминисаности и развојности истраживаних појава. Коришћење индукције и дедукције и анализе и синтезе, као општенаучних метода у складу је са општефилозофском методом и омогућило је закључивање од појединачног ка општем и супротно. Методолошку апаратуру, уз појединачне и специфичне научне поступке и технике, чине дескриптивна метода, метода анализе садржаја, компаративна метода, метода моделирања, анкетирање и статистичке методе и поступци, док је као истраживачки инструмент коришћен анкетни упитник (представљен у Прилогу). Као основне методе за статистичку обраду основних података о профили организације и профили испитаника коришћене су методе дескриптивне статистике. За обраду података о субјективним мишљењима и оценама (интензитету) испитаника коришћене су методе инференцијалне (аналитичке) статистике које омогућавају да се на основу података из узорка закључује о карактеристикама целе популације. За статистичку анализу резултата истраживања коришћени су следећи статистички показатељи: фреквенција (Н), проценат (%), сума (Σ), аритметичка средина, просечна вредност (М), стандардна девијација популације (σ), коефицијент варијабилности популације (В), изражен у процентима (%), хи-квадрат тест (χ^2) - за тестирање статистичке значајности разлика међу одређеним резултатима, Пеарсон-ов коефицијент корелације (р) - за тестирање повезаности (корелација) између утврђених зависних и независних варијабли

истраживања. Методом моделирања израђен је модел као узорак система како би се олакшало прикупљање информација о стварном систему који он представља. Модел је поједностављен ради фокусирања на битне функције и информације.

Трећи део рада је посвећен теоријском утемељену истраживачког проблема. Подељен је на шест садржајно и смисаоно повезаних целина у којима Јосип Таради, почев од појмовног одређења и дефинисања знања и информација преко одређења концепта управљања знањем, скреће пажњу на потребу и значај његове примене у савременим пословним системима и, с тим у вези, успостављања информационо - технолошке инфраструктуре за управљање знањем. Полазећи од тога да "знање, информације и иновације револуционарно померају границе привредног и економског раста, постају кључно богатство и производни ресурс", кандидат промишља повезаност и дистинкције знања и информација, објашњава пирамиду знања и разматра синтаксичке, семантичке, прагматичке, естетске, економске и друге аспекте информација у пословном амбијенту. Према кандидату, информације које се односе на безбедност и здравље на раду у пословном систему представљају "предуслов успешног управљања системом заштите на раду односно смањивања броја повреда на раду и професионалних болести што, истовремено, доводи до мањих економских трошкова и других губитака" (стр.38). Према се знање посматра као ресурс који има тржишну вредност, кандидат сматра да га због низа специфичности треба разликовати од других ресурса и робе, при чему категоризацију знања (тацитно, експлицитно) сматра кључном за концепт управљања знањем. Полазећи од тога, разумљиво је што управљање знањем посматра као *"идентификацију, оптимизацију и активно управљање интелектуалним способностима, било у облику експлицитног знања, садржаног у вештачким изворима, било у облику имплицитног знања, садржаног у самим појединцима или заједницама"* (стр.42.). Потребу управљања знањем, кандидат посматра кроз призму глобализације, трансформације у друштво знања и развоја информационо-комуникационих технологија, док важност и значај управљања знањем заснива се на основним циљевима и користима од управљања знањем. При том, бенефите и користи од управљања знањем посматра са становишта појединца, организације и заједнице праксе. Обзиром да развој информационо-комуникационе технологије (ИКТ), посебно мрежних технологија и интернета, отвара низ могућности за управљање знањем, кандидат посматра информациону технолошку инфраструктуру као технолошку основу за изградњу и стални развој савремених информационих система заштите на раду, а тиме и ефикасних система управљања знањем за заштиту на раду, посебно кроз могућности сталног мерења, анализе и побољшања перформанси заштите на раду (стр 52-55.).

У другој тематској целини трећег дела рада, Јосип Таради елаборира савремене приступе управљању пословним системима, те место и улогу управљања знањем у савременом пословном систему. Пословни систем посматра као динамички, сложени, отворени, организациони, недетерминисани (стохастички) систем. Кандидат сматра да је "процесни приступ управљању пословним системом значајна претпоставка управљања знањем за безбедност и здравље на раду и перманентног побољшања перформанси заштите на раду, јер даје темеље за формализовање процеса управљања заштитом на раду и процеса управљања знањем у пословном систему" (стр.63). Кандидат такође описује предности и користи успостављања система управљања квалитетом као добре основе за успостављање и развој система управљања заштитом на раду и система управљања знањем у пословном систему. Даље кандидат описује чиниоце који могу утицати на управљање знањем у организацији у зависности од тога да ли је упитању стратешки или оперативни ниво управљања знањем у организацији. Кандидат исправно закључује да стратешко управљање знањем почива на усвојеној

стратегији управљања знањем у пословном систему која мора да буде део укупне стратегије пословног система и повезана са стратешким циљевима пословања. Ефикасност управљања знањем кандидат посматра у непосредној вези са инструментима стратешког управљања знањем („SWOT“ анализа знања, критичка анализа знања, портфолио знања, профил знања, мапа знања, "трг знања", "балансирана табела резултата"). У овом делу рада, кандидат детаљно описује циклус односно систем управљања знањем (стицање и креирање знања; складиштење и чување знања; преношење и дељење знања, коришћење и примена знања.) кроз чије се процесе међусобно преклапају људски, организациони и технолошки фактори управљања знањем.

У трећем делу дисертације, четири тематске целине су посвећене проблемима безбедности и здравља на раду. Уважавајући општи принцип заштите (УПЗ-узрок, последица, заштита), кандидат најпре разматра ризике на раду (теорија ризика, ризици на раду, процена ризика, управљање ризицима) да би преко опсервације и дескрипције повреда на раду (дефинисање повреда на раду, теорије и хипотезе о повредама на раду, анализа повреда на раду) дошао до дела у којем посебну пажњу посвећује заштити на раду (принципи заштите на раду, правила заштите на раду, мере и послови заштите на раду) односно управљању системом заштите на раду (аспекти заштите на раду, перформансе заштите на раду, системски приступ управљању заштитом на раду, функције управљања заштитом на раду, међународни стандарди за управљање заштитом на раду). Кандидат посматра безбедност на раду као "стање које омогућава нормални ток пословних процеса и функционисање пословних система, а тиме остваривање бољих привредних резултата" (стр. 104), те заштиту на раду разматра са хуманог, друштвеног и економског аспекта. С тим у вези, за потврду својих констатација наводи резултате бројних националних и међународних истраживања у овој области. Посебно се фокусира на резултате истраживања који су потврдили да управљање системом заштите на раду има позитиван утицај на перформансе заштите на раду, конкурентност компаније и економско-финансијске перформансе. У овом делу рада, детаљно су описане све карактеристике система заштите на раду (који описује као пословни, друштвени, технички, здравствени, социјални, економски, технолошки, управљачки, информациони, стварни, вештачки, сложени, детерминисани, стохастички, самоорганизујући систем) и објашњене перформансе заштите на раду односно показатељи (индикатори), који омогућавају њихово мерење и упоређивање. У складу са теоријом менаџмента и категоризацијом основних функција и процеса менаџмента пословних система, кандидат у систему заштите на раду као пословном систему утврђује пет основних функција и елаборира њихове димензије у процесу управљања заштитом на раду.

Четврти део рада је посвећен анализи и дискусији резултата емпиријског истраживања. На самом почетку овог дела рада, кандидат даје потребна објашњења која се односе на представљање резултата добијених емпиријским истраживањем. Приказ резултата истраживања прати структуру анкетног упитника као инструмента анкетног истраживања. Структуру приказа истраживања чине резултати анкетног истраживања по следећим групама варијабли истраживања: независне варијабле **Профил стручњака за заштиту на раду** (Пол, Старост, Ниво образовања, Радни стаж); **Профил организације запослења** (Држава у којој послује организација, Број радника запослених у организацији, Врста организације, Делатност организације); **Управљање знањем у организацији** (Структура стручне спреме и образовања свих радника у складу је са захтевима прописа и послова организације; Извршни радници знају да раде свој посао; Руководиоци радници (менаџери) знају да раде свој посао, Организација подржава формално школовање радника за стицање вишег степена

стручне спреме, . Организација подржава образовање и усавршавање радника (семинари и слично) за стицање нових знања и вештина, Организација подржава самообразовање радника, Радници су оспособљени за заштиту на раду у складу са прописима, Радници знају и хоће да раде на безбедан начин, Знање у организацији се вреднује (цени и проверава), Организација има развијену информационо-комуникациону инфраструктуру, Размена знања унутар организације успостављена је и ефикасна, Размена знања са изворима ван организације успостављена је и ефикасна, Организација подстиче и мотивише раднике за стицање нових знања, Организација је спремна на сталне промене, Организација је иновативна и цени се иновативност радника, Организација систематски управља знањем, Организација систематски управља знањем за заштиту на раду); **и зависне варијабле Стање/перформансе заштите на раду у организацији** (Просечни број повреда на раду годишње у организацији, Просечни број изгубљених радних дана годишње због повреда на раду у организацији, Просечни укупни годишњи трошкови због повреда на раду и професионалних болести у организацији, Оцена финансијских инвестиција организације у заштиту на раду, Оцена стања заштите на раду у организацији). Резултати истраживања као добијени подаци и резултати статистичке анализе података приказани су табеларно, док су коментари и дискусија приказаних резултата истраживања дати текстуално иза табела.

Све постављене хипотезе истраживања проверене су и потврђене на основу анализе резултата истраживања па су се на основу њих могли донети ваљани закључци. Резултати емпиријског истраживања потврђују да постоји *повезаност између управљања знањем и броја повреда на раду у организацији*, *између управљања знањем и броја изгубљених радних дана због повреда на раду у организацији*, *између управљања знањем и укупних трошкова због повреда на раду и професионалних болести у организацији*. Резултати који указују да виши ниво образовања и знања стручњака за заштиту на раду утиче на побољшање перформанси заштите на раду директно имплицира закључак о потреби сталног, перманентног стручног усавршавања стручњака за заштиту на раду које на најбољи и најбржи начин може омогућити имплементација система за управљање знањем у свакој организацији. Такође, резултати истраживања потврђују да од укупно 17 независних варијабли групе "*Управљање знањем у организацији*" свих 17 је статистички изразито значајно позитивно повезано са зависном варијаблом "*Оцена финансијских инвестиција организације у заштиту на раду*" као и са зависном варијаблом "*Оцена заштите на раду у организацији*". Дакле, пораст вредности оцене свих независних варијабли групе "*Управљање знањем у организацији*" условљава пораст вредности зависне варијабле "*Оцена финансијских инвестиција организације у заштите на раду*" као и пораст вредности зависне варијабле "*Оцена заштите на раду у организацији*" што је кандидата упутило на закључак да управљање знањем доприноси порасту инвестиција у заштиту на раду односно унапређењу стања заштите на раду у организацији.

Табеларним и текстуалним приказом кандидат даје опис и резултате корелацијске анализе независних варијабли са зависним варијаблама. Према анализи резултата истраживања број статистички значајних повезаности између независних варијабли групе "*Управљање знањем у организацији*" и зависних варијабли групе "*Стање/перформансе заштите на раду у организацији*" износи 78 од 85, што чини 91,76%. Спроведеном анализама утврђена је повезаност независних и зависних варијабли те се закључује да постоји повезаност *између управљања знањем и перформанси заштите на раду односно да је управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду (општа хипотеза)*.

На крају, кандидат је, на основу добијених истраживачких резултата, поставио *модел система управљања знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду* који утврђује на основу системског и процесног приступа, теоријских и практичних захтева управљања знањем, теоријских, законских и практичних захтева управљања заштитом на раду, док технолошку инфраструктуру система базира на принципима и примени савремене информационо-комуникационе технологије. Основни процеси тако постављеног модела су, према Тарадију, анализа перформанси и стања заштите на раду, стицање и креирање знања за заштиту на раду, складиштење и чување знања за заштиту на раду, преношење и дељење знања за заштиту на раду, коришћење и примена знања за заштиту на раду, те анализа побољшања перформанси заштите на раду. Организациони и инфраструктурни оквир модела система управљања знањем чине: стратегија управљања знањем за заштиту на раду, организациона и културална инфраструктура организације, заштита на раду као организациони елемент система и информационо-комуникациона технолошка инфраструктура.

Имплементација модела система управљања знањем може остварити значајне импликације на побољшање перформанси заштите на раду, а тиме и стања заштите на раду, како на нивоу организације односно пословног система, тако и на државном и међународном нивоу. Међутим, кандидат указује да примена модела управљања знањем у пословној пракси прате бројни изазови и потешкоће. Поједини извори указују да је ентузијазам за управљање знањем смањен током последњих неколико година што се приписује смањењу буџета, незаинтересованости и неспремности менаџера да уложе напор и финансијска средства у дугорочне циљеве управљања знањем. Јосип Таради наглашава да креирање и имплементација модела система управљања знањем за заштиту на раду није нешто што је коначно, нити је то завршна фаза овог система. Напротив, његова ревизијом и евалуацијом долази до нових података у циклусу управљања знањем за безбедност и здравље на раду и нових истраживачких трагова у овој области. Према мишљену кандидата, неопходна су даља истраживања нових законских захтева, стандарда, система, планова и програма оспособљавања радника и одговорних особа у пословним системима за заштиту на раду, те креирање система њиховог сталног учења и усавршавања као битне одреднице савременог система управљања знањем за заштиту на раду.

ОЦЕНА И ДОПРИНОС ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

На основу извршене анализе докторске дисертације под називом *Управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду*, кандидата мр Јосипа Тарадија, дипл. инж. заштите на раду, Комисија указује на следеће чињенице:

1. Докторска дисертација под називом *Управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду*, кандидата мр Јосипа Тарадија, урађена је у складу са утврђеним проблемом и предметом истраживања, циљем, задацима, хипотетским оквиром, теоријским основама и методологијом одређеном одлуком о одобравању теме за израду наведене докторске дисертације на Факултету заштите на раду у Нишу. Садржај је тако конципиран да омогућава јасно праћење резултата истраживања.

2. Кандидат је испољио висок ниво самосталности у научноистраживачком раду, способност анализе и синтезе научних знања из различитих области, смисао за сажимање, уопштавање, методолошко умеће за примену различитих истраживачких поступака и висок ниво инвентивности у примени постојећих теоријских знања о

управљању знањем у систему безбедности и здравља на раду, тако да дисертација у целини представља оригиналан научни рад кандидата.

3. Значај и допринос докторске дисертације

Заштита на раду као научна област и струка перманентно мора да тражи нове могућности за властити научни развој и потврду у пословној пракси. Разлог томе су негативни статистички трендови у кретању броја повреда на раду, њиховој тежини, те свим трошковима и проблематици која произлази из недовољне успешности превентивних мера заштите на раду. Осим тога, развојем технологије, стално се јављају и нове врсте ризика на раду, којима треба управљати на нови начин, новим методама, али и новим знањима. У савременим условима, управо се знање посматра као најважнији ресурс за остваривање безбедности, успешности и одрживог пословања организације. Полазећи од тога, пословне организације пажњу усмеравају ка улагању у сопствено знање, његово идентификовање, организовање и коришћење, инсистира се на развијању нових знања и иновација те се у том циљу утврђују различити модели и стратегије.

Као савремена пословна стратегија, управљање знањем има бројне предности као што су мобилисање скривеног знања, идентификовање и интегрисање интерног и екстерног знања, доступност знања, развијање новог знања, утврђивање културе учења и експериментисања у организацији, идентификовање и процена процеса управљања знањем и др. Са аспекта заштите на раду, од посебног је значаја што управљање знањем пружа могућност одржавања актуелности овог проблема, што заправо значи да су запослени "у току" са проблемима, могућностима, потребама и значајем сталног побољшања перформанси заштите на раду. Управљање знањем може се сматрати једном од значајних активности у процесу оспособљавања запослених за сигурно и безбедно понашање у радној средини. Поред одговарајућих програма обуке, омогућава перманентно учење запослених у пословној организацији и на тај начин доприноси развоју амбјента за учење, културе учења и организационе културе уопште.

Обзиром да безбедност запослених и заштита здравља на раду има друштвени, хумани и економски значај, имплементација модела управљања знањем за заштиту на раду може представљати значајну подршку друштвено одговорног пословања те друштвене одговорности уопште. Ако се има у виду да се економске последице заштите на раду рефлектују како у оквиру организације тако и у ширим националним оквирима, јасно је да примена модела управљања знањем за заштиту на раду превазилази оквире организације и добија шири друштвени и економски значај.

Истраживачка тематика овога рада која је гравитирала ка трагању за одговорима о проблемима управљања знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду и добијени истраживачки резултати остварују својеврстан допринос ка ширењу мултидисциплинарног истраживачког поља безбедности и здравља на раду пратећи савремене трендове развоја људских ресурса у заштити радне и животне средине у складу са савременим стандардима за побољшање безбедности људи у радним процесима и принципима одрживог развоја уопште.

Полазећи од утврђеног недостатка научних показатеља о утицају управљања знањем на побољшање перформанси заштите на раду, кандидат је реализацијом истраживања теоријско-емпиријског карактера извршио систематизацију релевантних теоријских сазнања и дошао до нових истраживачких резултата и научних спознаја које могу бити непосредно примењене у пракси. Основни допринос истраживања огледа се у обликовању модела за управљање организационим знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду, који се темељи на научно-теоријским основама

управљања знањем и заштитом на раду те новим научним сазнањима из емпиријског истраживања постојеће праксе у овој области. Такав модел доноси теоријске основе за имплементацију, примену и развој. Он, такође, даје неопходне теоријске темеље и отвара могућности за будућа научна истраживања, стварањем претпоставки за системско управљање знањем у овој области.

Друштвени значај и допринос добијених истраживачких резултата може се сагледати у друштвеним користима и корисницима, те могућностима и начину коришћења резултата научног истраживања у пракси. Побољшање перформанси заштите на раду кључни темељ је континуираног побољшавања стања безбедности и здравља на раду у организацији. Нова научна сазнања добивена емпиријским истраживањем и нови теоријски модел управљања знањем за заштиту на раду могу применом у пракси допринети побољшању перформанси заштите и позитивним ефектима у ширем друштвеном контексту. Примена модела неће сама по себи смањити нпр. број повреда на раду односно побољшати перформансе заштите на раду, већ посредно, правовременим превентивним мерама заштите на раду, које се темеље на каузалној анализи из система управљања знањем. Стога корисници резултата истраживања могу бити саме организације, радници запослени у њима те посебно стручњаци за заштиту на раду, као и друштвене организације, државне институције, јавност, и др.

Модел система управљања знањем могуће је једноставно имплементирати и тестирати у пракси безбедности и заштите. То је универзални модел који може лако да се прилагоди специфичним захтевима појединих организација у зависности од њихове делатности, типа и величине. Обзиром да модел система почива на технолошкој инфраструктури савремене информационо-комуникационе технологије, систем је могуће лако надограђивати, развијати и повезивати по свим нивоима заштите на раду те интегрисати у јединствени информациони систем пословне организације и информациони систем заштите на раду на јавном и државном нивоу.

Кључну улогу у имплементацији и вођењу система управљања знањем за заштиту на раду има стручњак за заштиту на раду/лице за безбедност и здравље на раду. Тиме он преузима одговорност за функционисање система, али добија и нову методику и алате те нову димензију стручног ауторитета за вођење и унапређивање система заштите на раду у организацији. Поред тога, модел система управљања знањем може да представља добру основу и подршку успостављања интегрисаног система заштите односно интеграцији процеса заштите у пословне процесе организације и документованог управљања ризицима. Стално праћење индикатора перформанси заштите може да буде у функцији формирања база података и знања о заштити, унапређивања модела и концепата заштите, што доводи до квалитетнијег управљања интегрисаним системом заштите и повећања његове ефективности и ефикасности. Ако су знања за заштиту на раду, како теоријска тако и практична, усмерена на побољшање перформанси заштите на раду те правилно коришћена, њихов кључни позитивни допринос унапређењу стања заштите на раду, свакако, неће изостати.

Управљање знањем се, такође, може посматрати као значајна димензија управљања и развоја људских ресурса. Управљање знањем треба да оспособи запослене да интегришу различите процесе учења у свој начин рада и да свакодневно примењују резултате ових процеса. Предности управљања знањем требало би да се рефлектују у развоју појединца, колектива, свакако у кључним индикаторима делатности (*Key Perfomance Indicators*) организације али и на нивоу друштва и његовог безбедног (одрживог) развоја у будућности.

Rezultati do kojih je došao Josip Taradi pokazuju da implementacija modela sistema upravljanja znanjem može ostvariti značajne implikacije na poboljšanje performansi zaštite na radu, a time i stanja zaštite na radu u poslovnim sistemima. Međutim, implementacija modela sistema upravljanja znanjem za zaštitu na radu nije nešto što je konačno, niti je to završna faza ovog sistema. Njegovom revizijom i evaluacijom može se doći do novih podataka u ciklusu upravljanja znanjem za bezbednost i zdravlje na radu i novih istraживачких трагова у овој области. Неопходна су даља истраживања нових законских захтева, стандарда, система, планова и програма оспособљавања радника и одговорних особа у пословним системима за заштиту на раду, те креирање система њиховог сталног учења и усавршавања као битне одреднице савременог система управљања знанјем за заштиту на раду. Резултати истраживања у оквиру докторске дисертације, такође, отварају могућност даљих истраживања, пре свега у области квантификовања утицаја примењеног модела управљања знанјем за заштиту на раду или пак, интегрисане заштите, на пословне перформансе организације.

На основу свега, предложени модел система управљања знанјем може се препоручити за имплементацију и развој у пракси заштите раду, али и за даље истраживање и развој на научном нивоу.

4. Кандидат је резултате појединих фаза истраживања у оквиру рада на дисертацији представио стручној и научној јавности публикацијом радова у међународним и националним часописима, као и у зборницима радова са међународних и националних конференција, од којих издвајамо:

- ✓ Taradi, J., Nikolić, V.: *The basic principles for improving occupational health and safety information systems and knowledge management*, TTEM, 8/2013, 1, pp. 100-111.
- ✓ Taradi, J., Grošanić, N., Nikolić, V.: *Knowledge Management - Theory and Practice*, Communications in Dependability and Quality Management, 15, 2012, 2, pp.5-21
- ✓ Nikolić, V., Markič, M., Taradi, J.: *Doktorski studiji zaštite u funkciji upravljanja znanjem*, Menadžment i sigurnost (Management and Safety), 8/ 2013, pp.43-60
- ✓ Taradi, J., Krakar, Z. Nikolić, V.: *Model of occupational injury information system and knowledge management*, Safety Engineering, 2, 2012, 1, pp. 19-26.
- ✓ Galjak, M., Nikolić, V., Taradi, J.: *Liderstvo i organizaciono učenje za bezbednost i zdravlje na radu*, Menadžment i sigurnost, 8/2013, str. 251-262
- ✓ Taradi, J., Grošanić, N., Nikolić, V.: *Model procesa upravljanja ljudskim resursima i znanjem - Teorija i praksa*, Zbornik radova VII. Znanstveno-stručna konferencija s međunarodnim sudjelovanjem: "Upravljanje ljudskim resursima i sigurnost", Hrvatsko društvo inženjera sigurnosti, Zagreb, 2012. , str. 108-123.
- ✓ Nikolić, V., Taradi, J.: *Selection of teaching strategies and methods for e-learning: A case study*, The Third International Conference on e-Learning (eLearning-2012), Metropolitan University, Beograd, 2012., pp 161-164
- ✓ Lalić, Ž., Nikolić, V., Taradi, J.: *Problematika i model vođenja zaštite u osnovnoj školi*, Menadžment i sigurnost, (Management and Safety), 8, 2013, 561-571
- ✓ Vojak, N., Nikolić, V., Pavlič, M., Taradi, J.: *Dodatne stimulacije za rad stručnjaka za zaštitu na radu*, Zbornik radova 4. Međunarodni stručno znanstveni skup: "Zaštita na radu i zaštita zdravlja", Veleučilište u Karlovcu, Karlovac 2012, str. 877-883.
- ✓ Nikolić, V., Taradi, J.: *Razvoj ljudskih resursa u funkciji upravljanja stresom na*

- radnom mestu**, Proceedings, 10th International Conference: "Management and Safety", The European Society of Safety Engineers, Zagreb, 2015, str.57-66.
- ✓ Taradi, J., Nikolić, V., Anđelković, B., Šijaković, A., Grošanić, N.: **Stres na poslovima stručnjaka za zaštitu na radu**, Proceedings, 10th International Conference: "Management and Safety", ESSE, Zagreb, 2015, str. 90-105.
 - ✓ Taradi, J., Nikolić, V., Šijaković, A., Pavlič, M.: **Razvoj odbora za zaštitu na radu u poslovnim organizacijama**, Zbornik radova, 15. Međunarodni simpozij o kvaliteti "Kvaliteta, rast i razvoj", Zagreb, 2014., str. 87-107,
 - ✓ Taradi, J., Grošanić, N., Lalić, Ž., Nikolić, V., Pavlič, M., Petkovski, M., Smajla, N., Šijaković, A.: **Odbor za zaštitu na radu - Zakonska regulativa i istraživanje prakse**, The European Society of Safety Engineers, Zagreb, 2014.
 - ✓ Nikolić, V., Anđelković, B., Taradi, J.: **Nadzor u oblasti zaštite na radu na gradilištima u Srbiji - Case study i učeđnje iz incidenta**, Proceedings, 9th International Scientific and Professional Conference: "Management and Safety", The European Society of Safety Engineers, Zagreb, 2014, 251-260.
 - ✓ Taradi, J., Nikolić, V., Grošanić, N.: **Proces internog audita integriranog sustava upravljanja kvalitetom i sigurnošću**, Proceedings, 9th International Scientific and Professional Conference: "Management and Safety", The European Society of Safety Engineers, Zagreb, 2014, str. 279-292.
 - ✓ Anđelković, B., Nikolić, V., Taradi, J.: **Komparativna analiza zakonskih obveza za rad stručnjaka za zaštitu na radu u Srbiji i Hrvatskoj**, Zbornik radova, V. Međunarodni stručno-znanstveni skup: „Zaštita na radu i zaštita zdravlja“, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2014, str. 685-690.
 - ✓ Šijaković, B., Nikolić, V., Krišto, I., Taradi, J.: **Sigurnost i zaštita zdravlja radnika preduvjet društveno odgovornom poslovanju**, „ Zbornik radova 6. Nacionalna konferencija o DOP-u, Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj, Zagreb, 2014, str. 203-212.
 - ✓ Šijaković, A., Savić, S., Nikolić, V., Taradi, J.: **Генерички стандарди за управљање ризицима (Generic standards for risk management)**, Zbornik radova 8. Međunarodno savetovanje "Rizik i bezbednosni inženjering" Visoka tehnička škola strukovnih studija u Novom Sadu, str. 139-145.
 - ✓ Šijaković, A., Nikolić, V., Savić, S., Taradi, J.: **Modeli društveno odgovornog poslovanja u funkciji unapređenja sigurnosti na radu i održivog razvoja**, Zbornik radova, 14. Međunarodni simpozij o kvaliteti "Kvalitetom protiv recesije", Hrvatsko društvo menadžera kvalitete Rovinj, Hrvatska, 2013., str. 189-200.
 - ✓ Taradi, J., Pavlič, M., Nikolić, V., Šijaković, A.: **Profil stručnjaka za zaštitu na radu člana odbora za zaštitu na radu u poslovnim organizacijama u Hrvatskoj**, Zbornik radova (CD), Posvet "Varstvo pri delu, varstvo pred požari in medicina dela", Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Univerza v Ljubljani, 2013.
 - ✓ Taradi, J., Šijaković, A., Vojak, N., Miketić-Curman, S., Nikolić, V., Pavlič, M., Petkovski, M., Grošanić, N., Lalić, Ž., Plazonić, H.: **Odbor za zaštitu na radu u funkciji vođenja zaštite na radu u poslovnoj organizaciji**, Menadžment i sigurnost (Management and Safety), 8, 2013, str.107-125.
 - ✓ Vojak, N., Nikolić, V., Pavlič, M., Taradi, J.: **Dodatne stimulacije za rad stručnjaka za zaštitu na radu - Istraživanje u Hrvatskoj**, Sigurnost, 55, 2013, 2, str. 107-113.
 - ✓ Taradi, J., Nikolić, V.: **Upravljanje ljudskim kapitalom - Praktični primjer procesa iz djelatnosti vodoopskrbe**, Zbornik rezimea 11. Međunarodna naučno-stručna konferencija "Na putu ka dobru znanja", Fakultet za menadžment, Sremski Karlovcu, 2013., , str. 299-305.

- ✓ Nikolić, V., Savić, S., Taradi J.: **Zaštita na radu kao aspekt društveno odgovornog poslovanja**, Zbornik radova, 13. Međunarodni simpozij o kvaliteti "Kvaliteta i društvena odgovornost", Hrvatsko društvo menadžera kvalitete, 2012., str. 13-25
- ✓ Plazonić, H., Nikolić, V., Taradi, J.: **The Employment of Occupational Safety Professionals**, Communications in dependability and quality management, 15, 2012, 2, pp.48-62.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

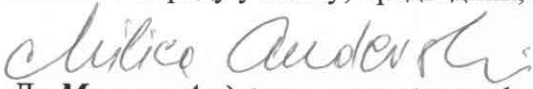
На основу анализе докторске дисертације под називом **"Управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду"**, кандидата мр Јосипа Тарадија,
 Комисија је утврдила да су у докторској дисертацији успешно остварени постављени циљеви и задаци и да су резултати истраживања значајни не само са теоријског већ и са становишта њихове примене у пракси.

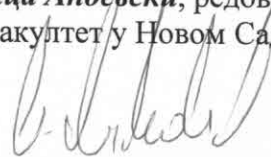
Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета заштите на раду у Нишу да прихвати Извештај о оцени урађене докторске дисертације под називом **"Управљање знањем у функцији побољшања перформанси заштите на раду"**, кандидата мр Јосипа Тарадија и упути Универзитету у Нишу на давање сагласности за њену јавну одбрану.

У Нишу, 12.01.2016. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

 Др **Бранислав Анђелковић**, редовни професор
 Универзитет у Нишу, Факултет заштите на раду у Нишу, председник, с.р.

 Др **Милица Андеовски**, редовни професор
 Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет у Новом Саду, члан, с.р.

 Др **Весна Николић**, редовни професор
 Универзитет у Нишу, Факултет заштите на раду у Нишу, ментор, члан, с.р.